

Saksa aeg Eestis

1941–1944

Sõjaaegsed omavalmistatud õlgjaltsid. Tartu, 1942. S-219

Rahvasuu kõneleb nn Saksa ajast mitmeti. Olen kuulnud räägitavat nii viisakatest saksa härradest kui ka jubeda maitsega saksa ersatskohvist, kui nimetada paari näidet. Paraku lähtume siin neist fotodest, mis tallel meie arhiivis, aga neid polegi nii vähe: omaaegses S-fondis ligikaudu 1200 fotot.

Fotosid on punase terrori ohvritest, eestlastest Saksa sõjaväes, Saksa okupatsioonivõimudest, sõjapurustustest jne. Siin esitatud fotod kajastavad nii-öelda tavalist elu Tartus (kuivõrd sõja ajal tavalist elu olla saab). Pildistanud on neid Karl Hintzer (Foto Hinto). Filmiarhiivis on tallel ligi 500 tema fotot aastatest 1938–1944. Säilinud kirjavahetusest Riigiarhiivi juhataja G. Ney ja K. Hintzeri vahel selgub, et alates 1938. aastast müüb K. Hintzer Riigiarhiivi väljavalikul fotosid fotokroonika tarbeks, väikesed fotod hinnaga 40 senti ja suured 75 senti tükk. (ERA, f 1265, n 1, s 194, lk 22, 23) Kirjas Haridusdirektoriümile taotlusega saada raha K. Hintzerilt fotode ostuks aastast 1942, iseloomustatakse teda kui "üldtuntud Tartu amatöörfotograafi", kelle ülesvõtted käsitlevad enamlaste ja sõja hävitustööd Eestis, eestlastest koosnevaid julgestuspataljone ja politseiüksusi. (ERA, f 1265, n 1, s 288, lk 1)

Arhiivitähisena kannavad fotod märget "S", mis tähendab, et Nõukogude perioodil kuulusid nad salajasse fondi ja polnud kättesaadavad arhiiviruumides vaatamisekski, nende publitseerimisest rääkimata.

Niisiis avaldatakse enamik fotosid siin esmakordselt.

Pean tunnistama, et tundmata kuigi hästi seda perioodi, üllatasid mind kõikvõimalikud üldrahalikud aktsioonid, mis minu arvates on tüüpilised just kommunistlike režiimide puhul. Järjekordne tõend, et totaalseid on oma olemuselt ühesugused.

Eesti noormeeste riigitöötteenistusse värbamine. Tartu (1942–1944). S-171

Eesti Kutsekogude embleemiga sini-must-valge lipu üleandmise tseremoonia Kadrioru lossis. Kõneleb kutsekogude volinik kindralkomissari juures K. Ebeling, lippu hoiab valitsuse ülemnõunik Müller, tema kõrval Eestimaa kindralkomissar Litzmann. Tallinn, 06.05.1944. S-91

Värvilise metalli kogumine. Lenini ja Peeter I pronkskujud viiakse ümbersulatamisele. Tartu (1942–1944). S-153

Rühm Treffneri endiseid gümnaasiste politseipataljonis "Ostland". Keskel õpetaja – fotograaf K. Hintzer. S-319

Vanad mürsukestad värvilise metalli kogumispunktis. Tartu (1941–1942). S-157

Sõidetakse tekstiilijäätmeid koguma. Tartu (1941–1944). S-216

Eesti naised sõjavarustuse valmistamise ühistöödel. Õlgedest jalatsite valmistamine. Tartu (1941–1944). S-159

Sõjameestele sokkide kudumise ühistöö. Tartu (1941–1944). S-161

Kooliõpilased tekstiilijäätmete kogumise aktsioonil. Tartu (1941–1944). S-214

Tartu Ülikooli professorid ja õppejõud kuulavad selgitusi, alustades puude istutamise ühisaktsiooni Toomemäel. Tartu, 18. mai 1942. S-167

Tartu Ülikooli õppejõud ja Riigi Keskarhiivi ametnikud metsatöödel. Tartu (1941–1944). S-163

Suuskade äraandmine Saksa komandantuuri. Tartu, 12. detsember 1941.
Foto E. Laid. O-162727p

Eestis korraldatud viisakusaktsiooni (lahkeima ametniku võistlus) lõpuaktusel "Vanemuise" saalis antakse võitjatele üle linnavalitsuse auhinnad. Tartu, detsember 1942. S-209